

Kainuun tilanne- ja kehityskuva

ALKE keskustelujen tietopohjaksi 30.11.2022

MAAPINTA-ALA

22 687 km²

3. suurin

VÄKILUKU

71 255

2021

YÖPYMISIÄ

972 000

2021

KESÄMÖKKEJÄ

12 129

2021

UUSIUTUVA
ENERGIA

61 %

2020

VÄESTÖTIHEYS

3,5 as/km²

KAINUU

8 KUNTAA

Etäisyydet: Helsinki 568 km, Oulu 181 km, Bryssel 2000 km

BKT €/as.

34 028

2019

3

supertietokonetta

METSÄÄ

1,93 milj. ha

90 % maapinta-alasta

TYÖPAIKKOJA

27 152

2020

JÄRVIÄ

4 639

12 % pinta-alasta

TYÖTTÖMYYS

8,1 %

syyskuun lopussa 2022

PUHDAS ILMA

pienhiukkaspitoisuus
2. pienin maakunnista

Kainuussa on

- ★ 1 maailman tehokkaimmista supertietokoneista, Kajaani
- ★ Unescon kirjallisuuskaupunki, Kuhmo
- ★ Suomen 2. paras matkailualue Kajaanin seutukunta & 3. paras matkailualue Sotkamo (2020)
- ★ Vuoden retkeilykohde 2022, Hepoköngäs, Puolanka
- ★ Suomen 100-vuotis juhlakansallispuisto, Hossa, Suomussalmi
- ★ Suomen suurin järvenselkä, Oulujärvi
- ★ Eniten miesten pesäpallon Suomen mestaruuksia, Sotkamon Jymy

päivitetty 27.10.2022

KAINUUN LIITTO

Kainuun tilannekuva

Mitä nyt? AKUUTIT MUUTOKSET

Toistaiseksi koronalla on ollut suuremmat vaikutukset elinkeinoelämään kuin Venäjän hyökkäyssodalla. Kainuun talous kasvoi vuonna 2021 ja alkuvuodesta 2022, mutta näkymät ovat erittäin epävarmat.

Sodan vaikutukset Kainuulle rajamaakuntana ovat suuria. Venäjäyhteistyö on loppunut. Koko Itä-Suomen merkitys kasvaa geopoliittisesti ja kehittämis- ja turvallisuuskysymyksenä. Saavutettavuuden ja huoltovarmuuden turvaaminen sekä omavaraisuuden lisääminen (energia, mineraalit, materiaalit ja ruoka) nousevat yhä tärkeämpään rooliin ja korostavat IP Suomen asemaa (omavaraisuus ja resilienssi).

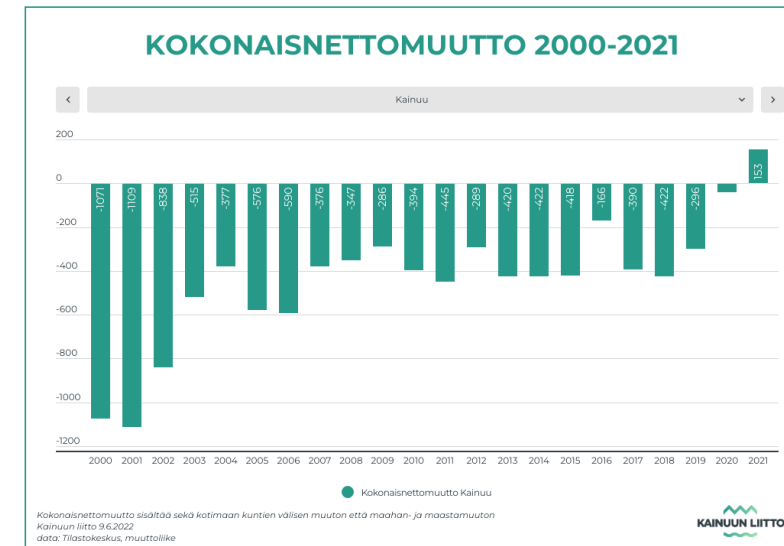
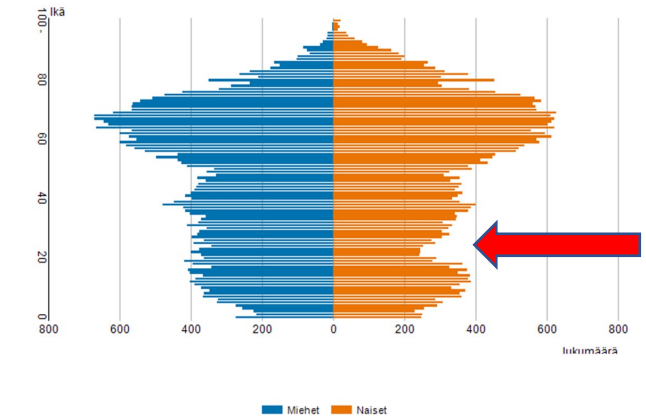
Vallitseva maailmantilanne luo epävarmuutta elinkeinoelämään

- **Kustannusten nousu ja materiaalien saatavuusongelmat** vaikeuttavat yritysten toimintaedellytyksiä.
- Yritysten halukkuus panostaa TKI-toimintaan alenee ja kiinnostus hakea yritysrahoitusta on vähäistä tulevan vuoden aikana. **Investointirahoituksen** määrä pudonnut.
- Yleinen **suhdannenäkymä on laskenut** rankasti Kainuussa ja on selvästi maan keskiarvoa heikompi (saldoluku -26 %, koko maa -5 %). Sama tilanne muuallakin Itä-Suomessa. (PK-yritysbarometri)
- Yritysten **omistajanvaihdoksissa**: tulevan 5 vuoden aikana kolmannes yrityksistä suunnittelee luopuvansa yrityksestään ja 10 vuoden kuluessa puolet yrityskannasta (n. 2000 yritystä). Tämänhetkinen maailmantilanne hidastaa omistajanvaihdosprosesseja.

(Pitkän ajan trendit) Väestökehitys

- Kainuun väestökehityksen tilannetta kuvaa vanheneva väestörakenne ja **ikärakenteesta** johtuva suuri kuolleisuus ja alhainen syntyvyys.
- Muuttoliikkeen suunta on kääntynyt ja Kainuu on saanut **muuttovoittoa** (v. 2021: 153 henkilöä). Nettomaahanmuutto kasvoi 81 % v 2021.
- **Nuorista** 20–29 -vuotiaista **naisia** on vain 42 %.
- **Monipaikkaisuus ja matkailu** tasaavat negatiivista väestökehitystä alueella ja vaikuttavat positiivisesti erityisesti Kehys-Kainuun alueella. Kainuussa yöpyy vuosittain yli miljoona matkailijaa ja mökkiläisiä on alueella lähes 13 000, joista yli 71 % tulee Kainuun ulkopuolelta.
- Kainuussa on meneillään useita toimenpiteitä **työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton** vauhdittamiseksi. Muuttovoitto, uusien investointien, työpaikkojen ja työntekijöiden, opiskelijoiden ja asukkaiden sekä matkailijoiden ja monipaikkaisten vapaa-ajan viettäjä ja etätyöntekijöiden saaminen tavoitteena.

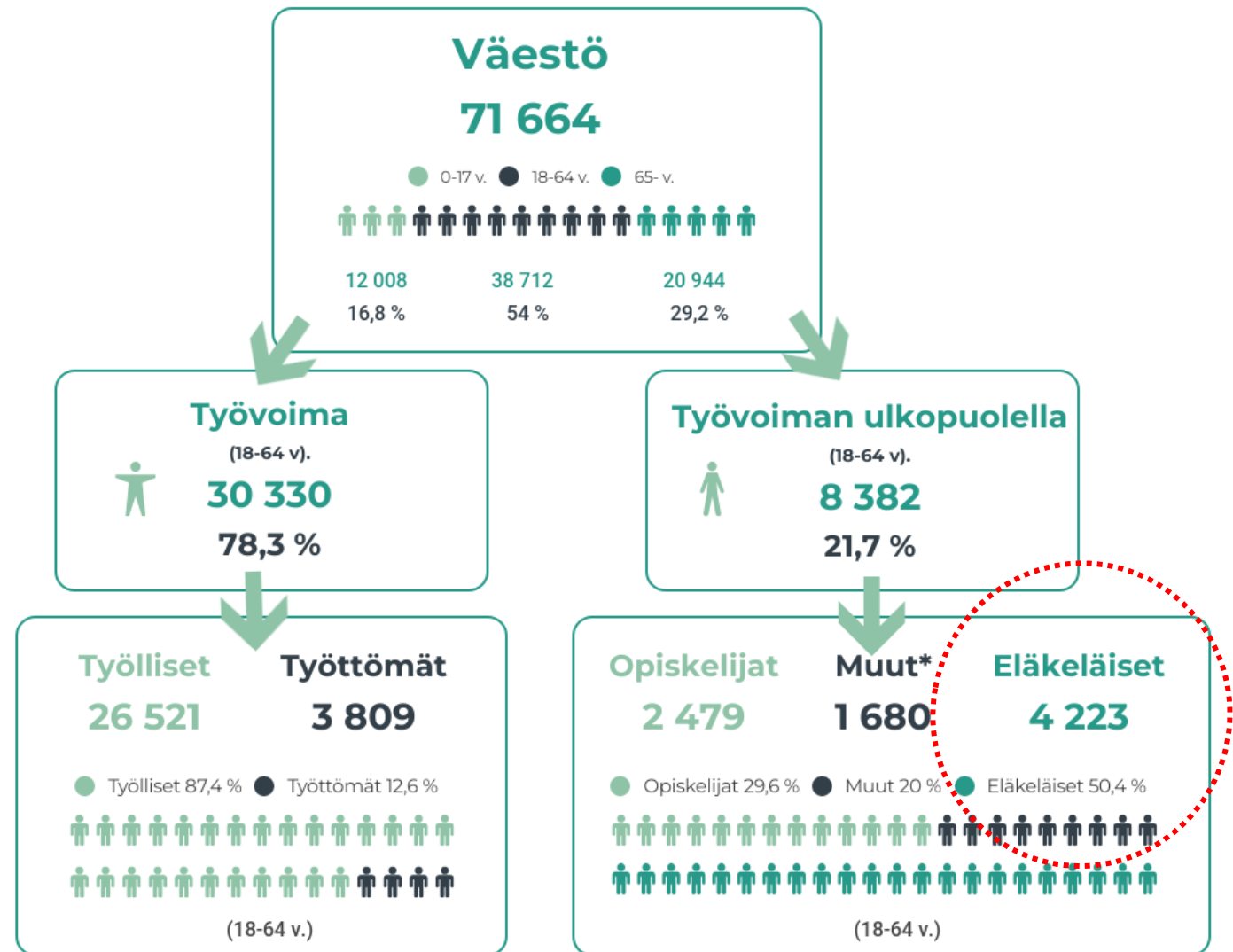
Kainuun väestöpyramidi 2021

Työvoima Kainuussa

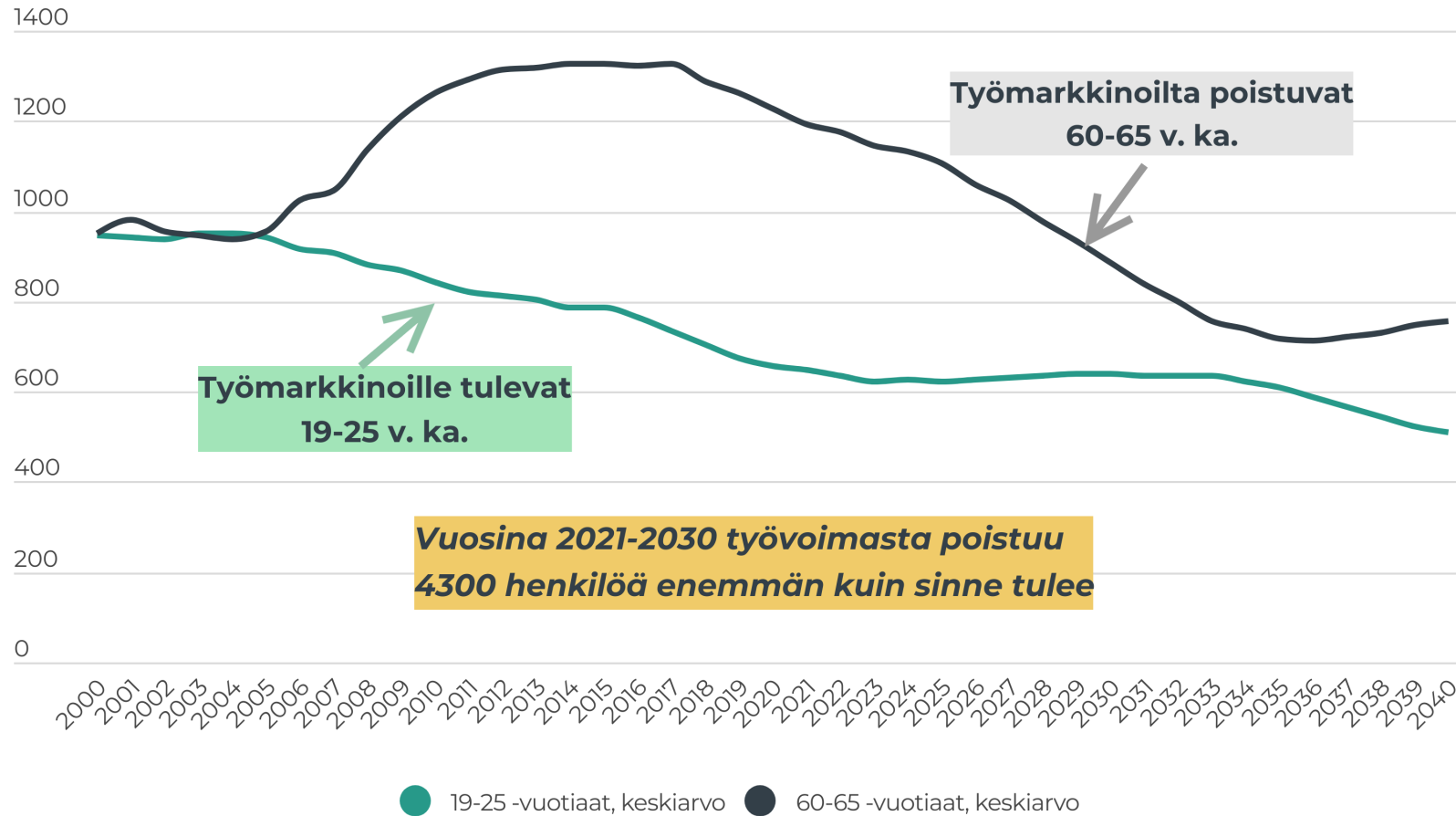
- 18-64 v. työkäisten osuus väestöstä on noin 5 % matalampi kuin maassa keskimäärin
- Työllisyysaste alle maan keskiarvon (2021: 69,3 %, miesten naisia matalampi)
- 18-64 v. eläkkeellä enemmän kuin työttömiä.

KAINUUN VÄESTÖ, TYÖVOIMA JA TYÖVOIMAAN KUULUMATTOMAT 2020

*Ryhmä muut työvoiman ulkopuolella olevat muodostuu lähinnä lapsia ja omaisia kotona hoitavista sekä varus- ja siviilipalvelusmiehistä. Lisäksi siihen kuuluu esimerkiksi vankeusrangaistusta suorittavat ja pitkään laitoshoidossa olevat.
Kainuun liitto 10.10.2022, data: Tilastokeskus ja Kainuun ELY-keskus

KAINUUN TYÖMARKKINOILTA POISTUVAT JA SINNE TULEVAT IKÄLUOKAT

Työmarkkinoille tulevat
19-25 v. ka.

Työmarkkinoilta poistuvat
60-65 v. ka.

Vuosina 2021-2030 työvoimasta poistuu
4300 henkilöä enemmän kuin sinne tulee

Vuosittain
työmarkkinoilta
poistuu yli 500
henkilöä enemmän
kuin sinne tulee

Download data

Kainuun liitto, päivitetty 11.11.2021

data: Väestörakenne ja väestöennuste 2021 Tilastokeskus

Eläköityvien määrät suurimmilla toimialoilla Kainuussa

	alle 5 v päästä eläköityvät	5-10 vuoden päästä eläköityvät	10 vuoden päästä eläköityvät	10 vuodessa eläköityvät yhteensä
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut (86-88)	756	933	760	2449
87 ja 88 Sosiaalihuollon laitos- ja avopalvelut	430	500	396	1326
86 Terveyspalvelut	326	433	364	1123
C Teollisuus (10-33)	241	345	310	896
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus (84)	219	294	279	792
P Koulutus (85)	200	285	273	758
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (77-82)	235	287	223	745
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus (45-47)	174	301	259	734
A Maatalous, metsätalous ja kalatalous (01-03)	214	278	227	719
F Rakentaminen (41-43)	179	250	207	636
47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)	121	205	173	499
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	147	179	143	469
H Kuljetus ja varastointi (49-53)	116	187	146	449
01 Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut	112	154	110	376
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (69-75)	102	127	106	335
02 Metsätalous ja puunkorjuu	94	118	112	324
B Kaivostoiminta ja louhinta (05-09)	65	113	126	304
S Muu palvelutoiminta (94-96)	88	127	88	303
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta (55-56)	76	111	90	277
26 Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus	57	77	54	188
78 Työllistämistoiminta	62	79	47	188
30 Muiden kulkuneuvojen valmistus	52	75	59	186
16 Sahatavaran sekä puu- ja korkkituotteiden valmistus (pl. huonekalut); olki- ja punontatuotteiden valmistus	50	58	49	157
J Informaatio ja viestintä (58-63)	36	52	48	136
L Kiinteistöalan toiminta (68)	41	54	39	134
25 Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	16	33	33	82
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta (64-66)	20	31	22	73
62 Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta	13	15	14	42
Yleisemmät päätoimialaluokat yhteensä	2762	3775	3203	9740

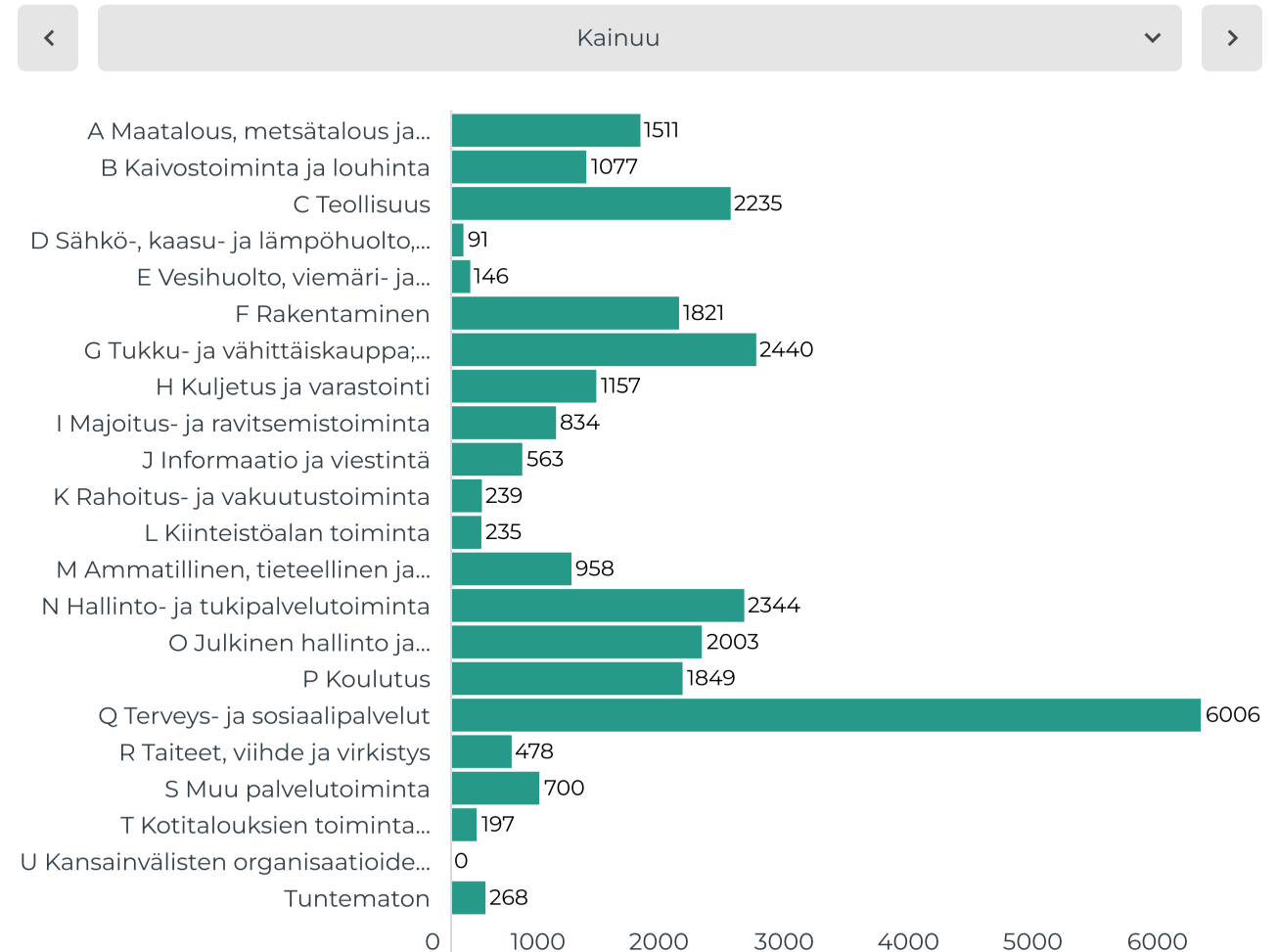
- **10 vuodessa** suurimmilta toimialoilta eläköityy yht. lähes **10000 henkilöä**
- SOTE-alalta n. 2500 henkilöä
- Teollisuudesta n. 900 henkilöä
- Julkisen hallinnon työpaikoista n. 790 henkilöä
- Koulutuksen työpaikoista n. 760 henkilöä
- Näillä toimialoilla työskentelee yhä n. 570 yli 65-vuotiasta henkilöä, joista 185 SOTE-alalla.

Työpaikat Kainuussa

- Kainuussa on **27 152** työpaikkaa (2020)
- Eniten, yli 22 % (6006) työpaikoista on **terveys- ja sosiaalipalveluiden** työpaikkoja,
- toiseksi eniten työpaikkoja on **tukku- ja vähittäiskaupan** alalla ja
- kolmanneksi eniten **hallinto- ja tukipalvelutoimialalla**.
- Koko Suomen kaivostoiminnan työpaikoista reilu 17 % on Kainuussa

TYÖPAIKAT TOIMIALOITTAIN (TOL A-X) 2020

Kainuun liitto, 4.8.2022

data: Tilastokeskus, Elinkeinorakenne ja työssäkäynti

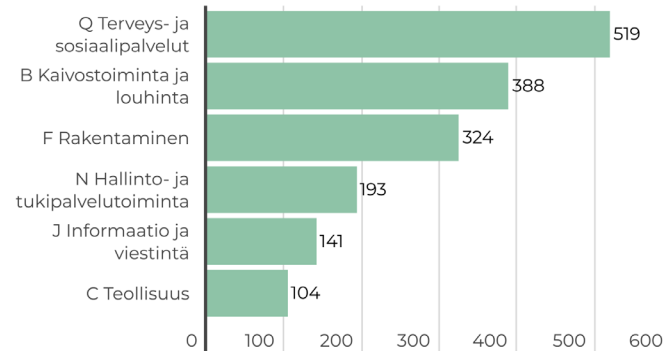
Työpaikkojen määrän muutos

Viidessä vuodessa:

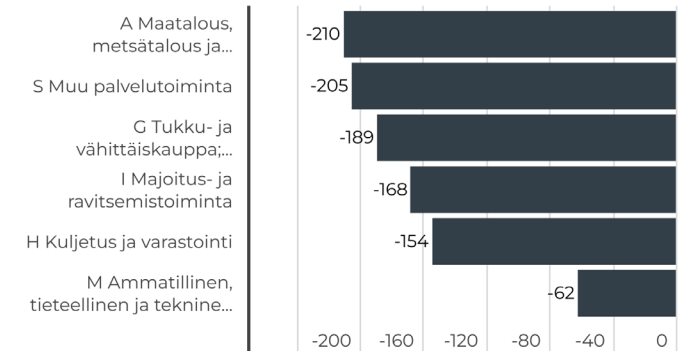
- 439 työpaikkaa lisää vuodesta 2015
  - SOTEn työpaikkamäärät kasvaneet eniten (+519)
  - Kaivostoiminta +388 työpaikkaa
  - Rakentaminen +324 työpaikkaa
- Auki 1000 – 1500 työpaikkaa

KASVANEET JA SUPISTUNEET TOIMIALAT (työpaikkojen määrän muutos)

Eniten kasvaneet 5 vuodessa 2015-2020

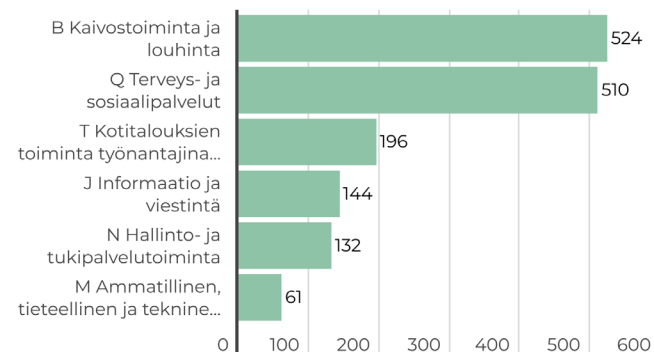
Eniten supistuneet 5 vuodessa 2015-2020

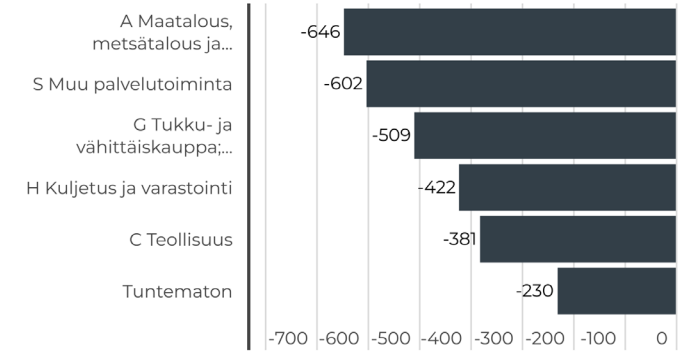
TYÖPAIKKOJEN MÄÄRÄ KAINUUSSA 2014-2020

Eniten kasvaneet 10 vuodessa 2010-2020

Eniten supistuneet 10 vuodessa 2010-2020

Kainuun liitto, 4.8.2022
data: Tilastokeskus, alueella työssäkäyvät

Kainuun liitto 6.9.2022
data: TEM Tilastopalvelu

Osaaminen ja sivistys aluekehitysrakenteen voimavarana

- Positiivinen rakennemuutos on luonut myös kasvukipuja, joista keskeisin on **osaavan työvoiman saatavuus**. Nopea kasvu on johtanut koko maan vaikeimpiin **rekrytointiongelmiiin (60 % yrityksistä) ja työvoimapulaan**.
- Kainuun **väestömäärä ei riitä työvoimatarpeeseen**. Työmarkkinoille tulevien nuorten määrä on vuosittain noin 500 henkilöä eläköityviä pienempi. Tarvitaan merkittävästi lisää maahanmuuttoa.
- TE-palveluiden **uusien avoimien työpaikkojen määrä** oli vuonna 2021 ennätysellinen ja on pysynyt korkealla tasolla vuonna 2022.
- Kainuun työmarkkinoilla on työvoiman osaamisen ja nykyajan työelämän vaatimusten **kohtaantongelma**.
- Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus työikäisistä on Kainuussa maakunnista matalin, mutta perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus korkein.
- **Monimuoto-opiskelijoiden** suhteellinen osuus on kasvanut ja päiväopiskelijoiden osuus laskenut - > heikentää koulutuksen aluekehitysvaikutusta.
- Syyskuun 2022 lopussa työttömiä oli 2 494, mikä on vähiten Työnvälitystilaston ensimmäisen tiedon eli vuoden 2006 jälkeen. **Työttömyysaste 8,1 %**.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

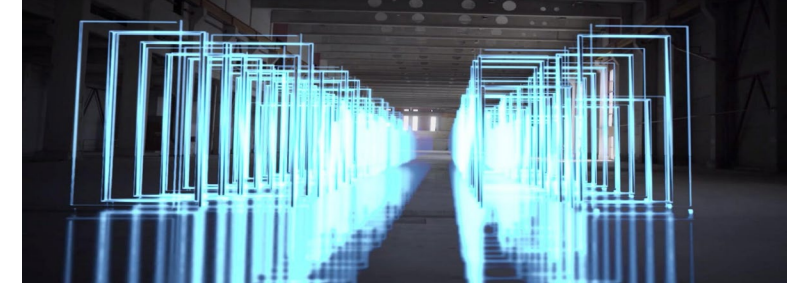
- **Kestävän kehityksen varmistaminen eli oikeudenmukainen ja vihreä siirtymä fossiilitaloudesta vähähiiliseen bio- ja kiertotalouteen on Kainuun maakuntaohjelman tavoite** ja tarjoaa valtavia taloudellisia mahdollisuuksia. **Kiertotalous ja vihreä siirtymä** ovat vahvasti mukana Kainuun älykkään erikoistumisen strategiassa.
- **Kasvihuonekaasupäästöt** ovat laskeneet 24,5 % vuodesta 2005 ja 5 % vuodesta 2019.
- **Suojeltujen metsien** määrä on kasvanut (10,1 % suojeltu, Lapin jälkeen 2. eniten)
- **Uusiutuvan energian** osuus ja energian käytön omavaraisuusaste olivat v. 2021 molemmat 61 %.
- Kansallisen biotalousstrategian Kainuun toteutussuunnitelma 2023 -

Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet - saavutettavuus

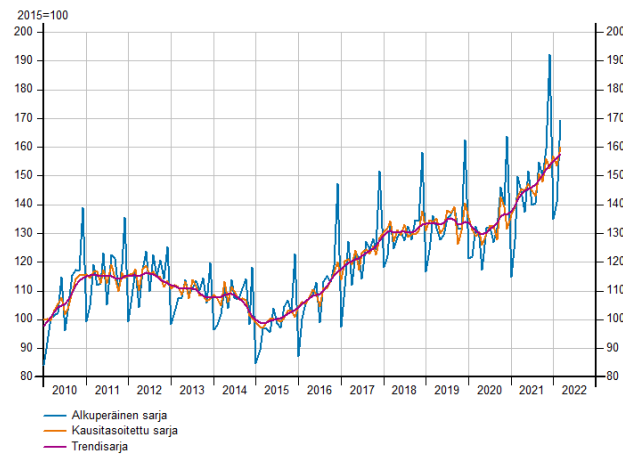
- Kainuun ja Itäisen Suomen **liikenneinfrastruktuuri on jäänyt jälkeen** Etelä- ja Länsi-Suomeen verrattuna (tieverkon ja rataverkon kunto, toimintavarmuus ja palvelukyky).
- **Lentoliikenne on jatkuvasti epävarmalla pohjalla. Mahdollinen lentoliikenteen pitempiaikainen katkeaminen kesän 2023 jälkeen uhkana.**
- **Turvallisuuspoliittinen** tilanne vaikuttaa erityisesti itäisen Suomen liikennejärjestelmään. Venäjän transitoliikenteen loppuminen, polttoaineiden hinnan nousu ja Venäjältä tuotujen raaka-aineiden korvaaminen vaikuttavat erityisesti itäiseen Suomeen - liikennejärjestelmässä korjausvelkaa.
- **Tietoliikenteellinen** saavutettavuus on alueella parantunut, mutta ei ole vielä riittävällä tasolla (100 Mbit/s saatavuus 58 %:lla kotitalouksista, koko maa 71 %; Valokuidun saatavuus 31 %:lla kotitalouksista, koko maa 49 %).

Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen

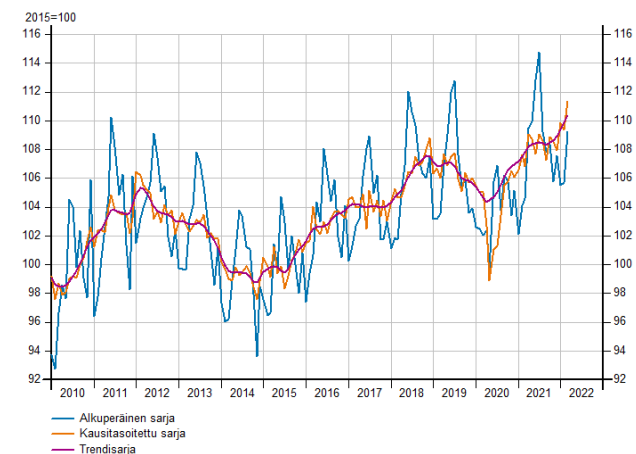
- Kainuun **aluetalous on kasvanut** 2015 – 2022 vahvasti. Koronavuosi 2020 poikkeus.
- Kärkitoimialojen: kaivostoiminta, matkailu, teknologiateollisuus ja biotalous liikevaihto on kasvanut +72 % (650 M €) ja henkilöstömäärä 27 % prosenttia (+1590 henkilöä) kuudessa vuodessa.
- Kaikkien toimialojen (TOL A-X) liikevaihto ja henkilöstömäärät ovat kasvaneet.
- Kainuun **aluetalouden resilienssi** on hyvällä tasolla. Koronan vaikutukset Kainuun aluetalouteen olivat keskimääräistä vähäisempiä.
- Kainuun yritysanta on kasvanut eikä koronan vaikutukset näy konkurssitilastoissa.

Kaikkien toimialojen (TOL A-X) suhdannekehitys Kainuun maakunnassa
Liikevaihto

Tilastokeskus / Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Kaikkien toimialojen (TOL A-X) suhdannekehitys Kainuun maakunnassa
Henkilöstömäärä

Tilastokeskus / Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Kainuuseen tavoitellaan noin 2,2 miljardin investointeja vuoteen 2025 mennessä

- **Kaicell Fibers Oy**:n (KCF) biotuotetehtäsinvestointi Paltamoon (600 000 t sellutehdas, raaka-aineena paikallinen havu- ja koivukuitu sekä sahaake sekä tuotannon sivuvirtojen jatkojalostaminen alueella tulevaisuudessa); 900 M€ teollinen investointi.
- **Puutuoteteollisuus** (erityisesti sahat) on kasvanut Kainuussa vahvasti, mutta Elementti Sampo Oy keväällä 2022 konkurssiin. Puurakentamisen tulevaisuuden näkymät ovat kuitenkin vahvat ja Kainuuseen tarvitaan alan teollisia investointeja ja uusia toimijoita.
- Kajaaniin on rakennettu suurteholaskentaan (HPC) erikoistuva ekosysteemi ja CSC:n EuroHPC - palvelinkeskukseen kuuluva **LUMI-supertietokone** (200 Meur investointi ja uusia etsitään) Kajaaniin keskittymä suurteholaskennan, tekoälyn, supertietokoneiden ja DC-tekniikan aloille.
- Kainuu on mukana 1,1 mrd euron merikaapelijärjestelmän (Skandinavia-Japani) valmistelussa Tavoitteena on **tietoliikenneyhteydet** kulkemaan myös Kajaanin kautta.
- Kainuuseen tavoitellaan 330 uutta teollisen kokoluokan **tuulivoimalaa** vuoteen 2035 mennessä. Näin merkittävän tuotanto- ja investointipotentiaalin realisoituminen edellyttää maakunnan alueella sijaitsevan sähkönsiirron kantaverkon (Fingrid) vahvistamista ja uusien voimajohtoyhteyksien rakentamista.
- Kesällä 2021 käynnistyneen 240 miljoonan euron **akkukemikaalitehtaan** investoinnin myötä Terrafame laajensi kemianteollisuuteen ja jalostusketjussa eteenpäin. Geopoliittinen tilanne - Kainuun kaivannaisklusterin merkitys

Kainuun tilannekuvasta nousevat kehittämishaasteet

- ➔ • **Osaavan työvoiman** saatavuus
  - Väestön väheneminen, ikääntyminen ja miesten enemmitys nuorissa ikäluokissa
  - Kainuun väestön hyvinvointierot ja kainuulaisten koko maata heikompi terveys ja työkyky
  - Alhainen työllisyysaste kokonaisuudessaan sekä miesten naisia alhaisempi työllisyysaste
  - Maakunnan sisäinen polarisaatiokehitys
- ➔ • Ulkoisen ja sisäisen saavutettavuuden kehittäminen / **lentoliikenne**
- ➔ • Vireillä olevat ja uudet **investoinnit** kestävän talouskasvun varmistamiseksi
  - Vihreän ja oikeudenmukaisen siirtymän vauhdittaminen ja mahdollisuuksien täysi hyödyntäminen
  - Ukrainan kriisin aiheuttama Kainuun **Venäjä-yhteistyön loppuminen määräämättömäksi ajaksi**
- ➔ • **Ukrainan kriisin taloudelliset, sosiaaliset, väestölliset vaikutukset Kainuuseen**

Mitä nyt sitten tehdään, erityisesti?

- Osaava työvoima: Siltasopimus 2.0; vahva maakunnallinen yhteistyö, erityisesti HVAn kanssa
- Investoinnit: Kainuun investointistrategia 2022 – 2025
- Saavutettavuus: polku ja toimet pysyvään markkinaehtoiseen lentoliikenteeseen
- Venäjän hyökkäyssodan vaikutusten seuranta ja muuttuneen / muuttuvan tilanteen edellyttämät toimenpiteet – Itäisen Suomen visiotyö ja erityistoimet
- Digitaalinen & vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä

Kiitos!